

Greta

I Am Greta

13+

avtor Jernej Trebežnik

Kazalo

Uvodna beseda	3
O filmu	3
Filmografski podatki	3
O avtorju	3
Iz prve roke	4
Kritike	4
Izhodišča za pogovor	5
Pred ogledom filma: nekaj iztočnic za pozorno gledanje	5
Gretin svet	5
Greta – upornica	7
Greta – aktivistka	8
Svet okrog Grete	11
Dokumentarni film	13
Dodatne dejavnosti	15

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva v filmskovzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na solski@kinodvor.org.

Kolofon | **Greta** • Gradivo za učitelje in starše • Avtor: Jernej Trebežnik • Uredila: Anja Banko • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Slikovno gradivo: Demiurg, arhiv Kinodvora • Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, 2021, zanj: Metka Dariš.

Uvodna beseda

Švedska najstnica Greta Thunberg je s svojo »šolsko stavko za okolje« praktično čez noč postala najslavnejša okoljska aktivistka na svetu. Njena uporniška gesta se je namreč hitro prelila v množično svetovno gibanje, kar je dekletu pri okoljevarstvenem boju popeljalo do velikih javnih nastopov in srečanj z vodilnimi svetovnimi politikami. Režiser Nathan Grossman jo je pri tem s kamero spremljal skoraj od samega začetka in na ta način ustvaril pretanjen dokumentarni portret odločne osebnosti v negotovih časih. V gradivu bomo skozi film razmišljali o razlikah med Greto kot medijsko izpostavljeno aktivistko in Greto kot bistro, introvertirano najstnico, ki skoraj nikogar ne spusti zares blizu. Skušali bomo ugotoviti, kako filmski vpogled v Gretin intimni, zasebni svet (v njene družinske odnose, vrstniške stike in v njen vsakdan) razumeti v razmerju do njenih medijskih upodobitev, pa tudi v razmerju do njene širše družbene in politične vloge. Tovrstna kombinacija podob se nam ponuja tudi kot primerna priložnost za premislek o nekaterih temeljnih značilnostih sodobnega dokumentarnega filma in njegovega odnosa z resničnostjo. V zaključnem delu se bomo malce bolj poglobili še v aktivistični in okoljevarstveni vidik prikazane zgodbe, pri tem pa pokukali tudi onkraj meja filma ter skušali zbrati nekaj idej in iztočnic za učinkovit boj proti škodljivim podnebnim spremembam na vseh ravneh naših življenj.

O filmu

Filmografski podatki slovenski naslov **Greta** / izvirni naslov **I Am Greta** / država in leto produkcije Švedska, ZDA, Nemčija, Združeno kraljestvo, 2020 / jezik angleščina, švedščina / režija Nathan Grossman / fotografija Nathan Grossman / montaža Charlotte Landelius, Hanna Lejonqvist / glasba Rebekka Karijord, Jon Ekstrand / produkcija Fredrik Heinig, Cecilia Nessen / distribucija Demiurg festivali, nagrade Benetke (svetovna premiera); Toronto; Liffe

O avtorju Nathan Grossman (rojen l. 1990) je diplomiral na Akademiji dramskih umetnosti v Stockholmu. Kariero je začel kot fotograf za indijsko izdajo revije *Rolling Stone*, v zadnjih letih pa se je resno posvetil dokumentarnemu filmu in okoljevarstvenim temam. Leta 2015 je precej pozornosti pritegnil njegov kratki film **Izziv s toasterjem (The Toaster Challenge)**, v katerem skuša športnik s svojim gibanjem proizvesti dovolj energije, da bi spekel rezino toasta. V letu 2017 je nato vzbudil pozornost z dolgometražno TV-serijo **Sla po mesu (Köttets lustar)** o potrošnji mesa na Švedskem, za katero je prejel nominacijo za kristal, nagrado švedske televizije, v kategoriji »najboljši televizijski dokumentarni program«.

Poleg ekoloških tem se na začetku kariere Grossman precej posveča tudi nekaterim znamenitim osebnostim švedske sodobnosti. Film o Greti Thunberg je njegov celovečerni režijski prvenec, je pa že sodeloval pri pripravi scenarijev za dokumentarca o pisatelju Stiegu Larssonu **Stieg Larsson: mož, ki se je igral z ognjem (Mannen som lekte med elden, Henrik Georgsson, 2018)** in o nogometašu Zlatanu Ibrahimoviću **Zlatan – za**

Švedsko v teh časih (Zlatan - för Sverige i tiden, Lep Razzak, 2015). Za film **Greta** je lani v kategoriji »najboljši celovečerni dokumentarni film« prejel prestižno nagrado guldbagge, ki jo podeljuje Švedski filmski inštitut. Posnetek pogovora z režiserjem Nathanom Grossmanom ob slovenski spletni premieri filma si lahko ogledaš [tukaj](#) (v angleščini).

Iz prve roke »Prijatelj, ki pozna družino Thunberg, mi je namignil, da Greta načrtuje majhen protest pred švedskim parlamentom. /.../ Zagledal sem jo, kako sedi sama s transparentom, in jo vprašal, ali ji lahko namestim mikrofona ter ji tisti dan sledim. /.../ Mislil sem, da bi lahko nastalo nekaj malega, morda pripoved o odraščanju za švedske volitve. Kako sem se motil!«

- Nathan Grossman

»Upam, da bo film ljudem pomagal razumeti, da smo v krizi. Sicer bi mi bilo mogoče bolj všeč, če bi se manj osredotočal name in bolj na znanost. Ampak razumem, da je to pač film. Mislim, da je Nathan hotel pokazati, kako absurdna je zvezdniška kultura, v kateri živimo. Ljudje so obsedeni z mano kot posameznico in aktivistko, namesto da bi pozornost usmerili v podnebje.«

- Greta Thunberg

Kritike »Grossmanov portret Grete Thunberg ni zanimiv le zato, ker se je režiser znašel na pravem mestu ob pravem času. /.../ Film prevzame predvsem zaradi slike, ki jo košček za koščkom sestavi o Greti sami. To namreč ni problemsko delo o podnebnih spremembah v slogu filmov **Neprijetna resnica (An Inconvenient Truth)** ali **Pred potopom (Before the Flood)**. /.../ Greta je v svojem bistvu upanja polna, navdihujoča zgodba o deklici z Aspergerjevim sindromom, ki je svojo 'drugačnost' obrnila v prednost.«

- Lee Marshall, Screen Daily

»Nevsiljiv portret Grete Thunberg, ki učinkovito razkrije osebo za mitom.«

- Jonathan Romney, The Guardian

»Film je prišel k nam v trenutku, ko je kriza zaradi koronavirusa prizemljila letala, ustavila gospodarstvo in z nekakšno srhljivo ironijo pripeljala do nenadnega zmanjšanja emisij ogljikovega dioksida, po katerem smo vsi tako hrepeneli. A ko nas covid ne bo več ogrožal, se bo podnebna kriza vrnila in spet zahtevala vso našo pozornost. Pričujoči dokumentarec predstavlja skromni prispevek k prizadevanjem.«

- Peter Bradshaw, The Guardian

»Napetost – med tistim, kar se Greta čuti dolžna doseči in težavnostjo tega početja – je tista, ki film ločuje od tipičnih problemskih dokumentarcev. Režiser Nathan Grossman namerava gledalce vsekakor izobraževati o podnebnih spremembah, a prav tako skuša ljudi seznaniti s to neobičajno najstnico, ki je prevzela nase veliko večje breme, kot bi bila kadarkoli njena dolžnost.«

- Noel Murray, AV Club

»Film je uspešen predvsem pri izrisovanju osebnosti Grete Thunberg. Kot se pri viralnih senzacijah pogosto zgodi, je Greto opredelil njen cilj, ne pa njena osebnost v celoti. Grossman v film vključi veliko bežnih prizorov Gretinih zasebnih pogovorov z družino, njenega zafrkavanja in tudi trenutkov, ko jo preplavijo čustva. Kljub zbranosti, ki jo Greta kaže ob svojih govorih, ne gre za robota, naštetih prizori pa lepo poudarijo njeno človeškost.«

- Alex Bentley, Culture Map

Izhodišča za pogovor

Pred ogledom filma: nekaj iztočnic za pozorno gledanje

Ob filmu bodimo pozorni, kako skuša režiser Gretino doživljanje sveta, njene misli in čustva, zajeti na vizualen način. Opazujmo, kako je Greta v različnih situacijah prikazana v odnosu do svoje okolice, torej do družine (predvsem očeta) in širše družbe, pa tudi do živali. Ker je Greta danes že prepoznavna javna osebnost, bo v filmu zanimivo spremljati, kako režiser njeno javno podobo vzporeja s prikazom njenih zasebnih in intimnih trenutkov, ob katerih morda šele zares spoznamo »pravo Greto«. Ker film zajema relativno dolgo časovno obdobje v življenju najstnice (dve leti), kar je tudi obdobje, ko človekova osebnost niti še ni dokončno oblikovana, nas lahko zanima, ali se Greta v prikazanem času spreminja, ali se spreminja njen odnos do bližnjih in širše okolice (npr. medijev, politikov) ter ali se s tem spreminja tudi način, na katerega je v filmu prikazana. Skozi film bomo bolje spoznali Gretine aktivistične poglede, lahko pa tudi opazujemo, kakšen odnos do obravnavane tematike zavzame režiser. To nam bo nudilo še iztočnico za premislek o morebitnih drugačnih načinih prikaza, ki bi se denimo manj posvečali sami junakinji, bolj pa okoljevarstveni problematiki ali dogajanju okrog nje.

Gretin svet

Greta Thunberg ni več običajna najstnica, ampak je v zadnjih letih s svojim aktivizmom postala prepoznavna medijska oseba. Mediji in družbena omrežja nam redno predstavljajo njene podobe, njene citate, še pogosteje pa bežne novice in sodbe o njej. Kako bi po vsem tem odgovoril/a na vprašanje, kdo je Greta? Kakšna je? Na podlagi česa si si ustvaril/a mnenje o njej?

Na kakšen način je Greta posneta v uvodnem prizoru na jadrnici? Kako bi jo lahko opisali v tem prizoru (predvsem v njenem odnosu do okolice)? Kaj nam lahko sporoča snemanje skozi vrata iz drugega prostora? Meniš, da se je Greta v tem trenutku zavedala, da je snemana? Zakaj si je režiser (oz. montažer) za uvodni prizor izbral ravno tega, ki Greti prikazuje sredi morja na njeni zahtevni poti čez Atlantik?

Pri filmu **Greta** lahko zaznamo režiserjevo namero, da naslovno junakinjo predstavi поближе in predvsem iz zornih kotov, ki jih površinska medijska obravnava običajno spregleda. Režiser vstopa v dekletov intimni prostor in se v obdobju snemanja močno zbliža tudi z Gretinimi bližnjimi, kar bo v nekaterih trenutkih neizogibno že delovalo kot vdiranje v posameznikovo zasebnost oziroma intimo. Kot nakaže že naslov (*Jaz sem Greta – I Am Greta*), je film bolj kot zgodba o okoljevarstvu ali aktivizmu pripoved o Greti sami, s tem pa nas lahko režiser že opozori na razlike med medijsko podobo človeka ter njegovo dejansko osebnostjo.

Mediji so nam v zadnjih letih večkrat posredovali zgodbe o Greti kot nesamostojni osebi, ki v svojem aktivističnem boju zgolj deluje po nareku staršev in s tem morda celo uresničuje njihove politične ambicije. Si naletel/a na katero izmed takšnih medijskih razlag? Kako si se ob tem počutil/a? Kaj

lahko mediji ali pa zlobni jeziki dosežejo, ko uspehe in samoiniciativnost mladega človeka pripišejo nekemu drugemu? Kako bodo Gretino nadaljnje delovanje dojemali tisti, ki govoricam verjamejo?

Ker so medijski prikazi pogosto površinski ali pa celo manipulativni, moramo biti torej zelo previdni, kako jih bomo sprejeli in kako kritični bomo do njih. Podobno velja tudi za vsak film, zato je pomembno, da se ob gledanju sprašujemo, ali bi bil prikaz lahko tudi drugačen in kaj bi to pomenilo za naše dožemanje likov ter zgodbe.

Kako je videti Greta v prizorih, ko protestno sedi ob švedskem parlamentu? Kako je postavljena kamera, ki jo snema? Zakaj meniš, da se je režiser odločil za takšen zorni kot? Kako je Greta videti v primerjavi z ljudmi, ki hodijo mimo? Kako se na njeno protestiranje odzove večina mimoidočih? Jo sploh opazijo? Tudi ko Greto spremljamo v množici, obkroženo z ljudmi na protestniških shodih in okoljevarstvenih konferencah, se pogosto zdi, da nekoliko izstopa. Na kakšen način?

Kako lahko režiser z načini snemanja pripomore k izpostavljanju protagonistke? V katerih primerih pride to najbolj do izraza? Kako je torej snemana Greta in kako ljudje okrog nje? V katerih prizorih se zdi Greta osamljena?

Pri Greti prideta hitro do izraza tudi njena redkobesednost in introvertirana osebnost. Tudi sama večkrat prizna, da se nerada družijo in pogovarja, kar v kontekstu filma pomeni, da mora kamera njen notranji svet prikazati drugače in se torej osredotočiti na druge kazalce, kot so njeno vedenje, telesna govorica in obrazna mimika.

Oglej si prizor iz hotelske sobe, ko je Greta slabe volje.

Poskusi opisati, kako kamera v teh trenutkih zajame Greto in njeno čustvovanje. Ti je v mislih ostal še kakšen podoben prizor? Se ti zdi film pri prikazu Gretinih čustvenih in miselnih procesov uspešen? Meniš, da je o introvertiranih, zadržanih ljudeh lahko posneti film?

Poskusi naštetih nekaj prizorov, v katerih se zdi Greta srečnejša (tak primer so gotovo prizori, v katerih Greto v smeh spravlja oče). Ali se v teh prizorih filmska govorica spremeni? Kako? Kakšna je v takšnih primerih glasba in kako stoji kamera?

Kakšna pa se ti zdi po drugi strani Greta ob srečanju s politiki in ob javnem nastopanju? Kako se odziva, ko jo ljudje kritizirajo in ko bere žaljive spletne komentarje?

Se ti zdi, da film uspešno prikaže, kdo je Greta v resnici? Te je pri njej kaj presenetilo? Si spoznal/a kaj novega? Katerih Gretinih lastnosti mediji ne znajo ali ne želijo prikazati? Kaj so njene osebne prednosti in slabosti?

Ali se ti zdi, da se Greta v obdobju, ki ga prikazuje film, spremeni in torej odraste? Zakaj meniš tako, po čem to sodiš? Kakšen učinek doseže režiser, ko prikazuje posnetke Grete iz zgodnjega otroštva, medtem ko ona pripoveduje o svojem okoljevarstvenem boju?

Oglej si prizor Grete na železniški postaji.

Kakšna se ti zdi med čakanjem na železniški postaji Greta? Kakšno je vreme? Kakšna je glasba? Kaj lahko simbolizira vlak, ki odhaja s postaje? In kaj ura? Kaj lahko predstavljajo novi avtomobili, ki se natovorjeni na vlak množično peljejo neznano kam? Kakšne novice se medtem vrtijo v ozadju? Bi enake prizore, posnete na drugačen način in opremljene z drugačno glasbeno spremljavo, razumeli drugače? Opaziš v filmu še kakšen prizor, ki morda mimogrede, brez komentarja opozarja na problematiko onesnaževanja?

Na kateri točki se film zaključi? Je v zaključnem prizoru množice Greta še vedno v središču? Kaj želi režiser s tem sporočiti? Se ti zdi konec srečen? Se ti kateri elementi v zgodbi morda zdijo tragični?

Greta – upornica

Najbrž se strinjaš, da lahko Greto zaradi njene šolske stavke označimo za upornico. Ko se je odločila »špricati« šolo in protestirati za okolje, se je izpostavila kot odločna, močna osebnost, ki ne sledi slepo ukazom in navodilom, ampak verjame, da je včasih treba družbenim navadam in običajem tudi aktivno nasprotovati.

Se ti zdi Greta tipična upornica? Kako si sploh predstavljaš tipično upornico/ upornika? Ali poznaš v svoji okolici osebo, za katero lahko rečeš, da je uporniška?

Ko slišimo besedno zvezo »najstniška upornica«, si običajno v misli najprej priključimo podobo dekleta, ki posluša glasno glasbo, med odmori kadi za šolo, se nerada uči, ob tem pa se trudi, da bi bila že na prvi pogled videti drugače od večine.

Greta še zdaleč ni takšna, pa je kljub temu upornica. Komu vse se Greta upira? Kakšne načine za upor izbira?

Meniš, da ima Greta upravičene razloge za upor? Kakšen se ti zdi njen odnos do avtoritet?

Ti je v spominu ostal kakšen prizor, v katerem je Greta videti najbolj uporniška?

Pomisli na prizore shodov in demonstracij, na katerih Greta pogumno nagovarja veliko množico ali pa obkrožena z njo hodi po ulicah. Se ti zdi v teh trenutkih uporniška? Kaj je v tem primeru na Greti uporniškega? Meniš, da jo uspe režiser predstaviti kot upornico in njeno uporniško držo zajeti v celoti? Ali se ti zdi, da se Gretino uporništvo kaže tudi v povsem vsakdanjih prizorih – ko se na primer družijo z bližnjimi in s svojimi živalmi?

Meniš, da je Gretin upor v filmu romantiziran, da je torej prikazan v pozitivni luči in da so nekatere negativne plati upora morda spregledane?

Uporniki so pogosto v družbi nekoliko odrinjeni, včasih pa se iz družbe, ki njihovega upora ne razume ali ne odobrava, izločijo tudi sami. Kako Gretino uporništvo sprejmejo starejši in kako njeni vrstniki? Ali se ti zdi, da je Greta zaradi svojega uporništva v družbi manj popularna, kot bi bila sicer? Ali pa ji uporništvo celo prinese nove prijateljske vezi? Kakšen je njen odnos z upornicami iz drugih držav, ki jih spozna na svojih potovanjih?

Kako bi primerjal/a izraza »upornica« in »aktivistka«? Meniš, da imata izraza v tvojem okolju pozitiven prizvok? Ali misliš, da bi Greta sama zase rekla, da je upornica?

Kakšne bi po tvojem mnenju morale biti osebne lastnosti aktivistke? Poznaš še kakšnega drugega aktivista ali aktivistko? Je osebno podoben/podobna Greti? Morda si že slišal/a za Malalo, pakistansko borko za pravice deklic in žensk do izobraževanja, in za film o njej (**Poimenoval me je Malala, He named me Malala**, Davis Guggenheim, 2015). Če jo poznaš, jo lahko primerjaš z Greto in filmom **Greta** ter razmisliš, kakšne razlike in podobnosti najdeš v filmskem načinu prikaza zgodb teh izjemnih mladih deklet.

Greta – aktivistka Oglej si prizor s seje Evropske komisije, na katero je bila vabljen tudi Greta.

Kako se Greta odzove ob govorih nekaterih pomembnih politikov? Zakaj je v tem prizoru nezadovoljna? Kako lahko njeno nezadovoljstvo zaznamo, še preden spregovori? Kakšna je v takšnih trenutkih slika in kakšna je glasba v ozadju?

Spomni se še prizora, v katerem Greta spozna francoskega predsednika Emmanuelu Macrona. Kako bi opisal/a njuno srečanje in kako si se ob ogledu prizora počutil/a? Ali meniš, da je Macron pri svojem sprejemu iskren? Misliš, da mu Greta zaupa?

Kako meniš, da bodo ta srečanja vplivala na Gretin aktivizem in na njeno osebnost? Kako odzive politikov in novinarjev na Gretin aktivizem doživljaš ti? Te morda spodbujajo za lastno aktivistično udejstvovanje ali te od tega bolj odvračajo?

Kaj meniš, da želi film sporočiti, ko precej pozornosti posveti govorom in potezam politikov, čeprav ti pogosto ostanejo pri besedah in ne ukrepajo? Kako ta srečanja, rokovanja, fotografiranja s politiki dojema Greta?

Kako pa Greto sprejmejo podnebne aktivistke in aktivisti iz drugih držav? V katerih prizorih lahko vidimo, da so ji naklonjeni in da se tudi Greta v njihovi družbi počuti udobno? Zakaj meniš, da se z njimi ujame precej bolje kot s politiki, uradniki in novinarji?

Ob tem lahko tudi razmislimo, kdo so ljudje, ki hodijo na okoljevarstvene proteste. Se ti zdi za dosego nekega cilja dobro, če protestirajo predvsem mladi?

Kaj lahko Greta s svojim aktivizmom torej zares doseže? Meniš, da ima moč spremeniti svet, kot si želi? Kje se najbolj vidijo učinki njenih prizadevanj? Ali uspe režiser prikazati množičnost gibanja, ki je zraslo iz Gretine pobude? Se ti zdi, da je bil to njegov namen?

Preden sodimo, kdaj bo Greta v svojem aktivizmu zares uspešna, pa se moramo vprašati, kaj točno so njeni cilji. Si ob gledanju filma morda uspel/a ugotoviti, na katere specifične okoljevarstvene cilje Greta zares opozarja?

Za usmeritev si lahko najprej ponovno ogledaš [posnetek njenega govora z newyorškega okoljevarstvenega srečanja Organizacije združenih narodov](#) (v angleščini).

Okoljevarstveni aktivisti skušajo v zadnjih letih najprej doseči predvsem to, da politični odločevalci razglasijo podnebno krizo in začnejo globalno segrevanje dojemati kot težavo in nevarnost, kakršna v resnici je. Pri tem bi moral po Gretinem mnenju ves svet stremeti k občutnemu zmanjšanju stopnje onesnaževanja, v prvi vrsti k znižanju izpustov toplogrednih plinov. Kot državam narekuje že Pariški podnebni sporazum, sprejet leta 2016, mora biti naš osnovni cilj preprečiti globalno segrevanje ozračja za 2 °C, po možnosti celo za 1,5 °C nad predindustrijsko ravno (torej nad časom 19. stoletja). Za lažjo predstavbo: povprečna globalna temperatura je bila v letu 2019 že za 1,1 °C višja kot ob koncu devetnajstega stoletja, segrevanje pa se v zadnjih desetletjih le še pospešuje, kar vse pogosteje prinaša ekstremne vremenske pogoje in naravne nesreče. Več o Pariškem podnebnem sporazumu najdeš na [uradni spletni strani](#), pa tudi na tej [infografiki](#).

Da bomo v prihodnjih letih in desetletjih segrevanje omejili, bomo morali močno znižati industrijsko onesnaževanje, prav tako gostoto letalskega in ladijskega prometa, ki močno pripomoreta k visoki ravni onesnaževanja (višata naš ogljični odtis, torej našo raven izpusta toplogrednih plinov).

Kot kaže tudi film **Greta**, pa politični odločevalci tega za zdaj še niso zares pripravljene sprejeti (težave imamo tako v EU kot v odnosih med Evropo in ZDA ter Kitajsko).

Na kakšne načine skuša Greta opozoriti na specifične podnebne cilje? Kaj vse v svojem vsakdanu tudi sama počne drugače, da bi s tem varovala okolje in k temu nagovorila še druge? Se ti zdi Greta v svojem aktivističnem udejstvovanju uspešna? Bi ti kaj naredil/a drugače kot ona?

Kako bi sploh opisal/a okoljski aktivizem?

Kaj so njegove značilnosti v primerjavi s kakšnim drugim aktivizmom (npr. mirovniškim)?

Ali poznaš slovensko aktivistično organizacijo Mladi za podnebno pravičnost? Morda si že slišal/a za kakšno izmed njihovih akcij ali pa si se celo udeležil/a kakšnega izmed njihovih shodov.

Če se želiš tudi sam/a pridružiti podnebnemu aktivizmu ali pa razmišljaš o organizaciji kakšnega drugačnega protesta, ti pri tem morda lahko pomaga njihov dokument z navodili.

Ko pregledaš protestne ideje Mladih za podnebno pravičnost, lahko morda dodatno znanje in aktivnosti najdeš še v programu slovenske veje svetovne ekološke organizacije Greenpeace, v zadnjih letih pa je denimo aktualna tudi iniciativa Balkan River Defence (ki se bori proti gradnji jezov na rekah v tej regiji) in še kaj bi se našlo. Okoljevarstvenih aktivističnih organizacij in skupin je v zadnjih letih vse več, kar samo po sebi kaže na razsežnost sodobne podnebne krize.

Podobno kot Greto moti podnebno onesnaževanje, pa nas lahko v naši okolici zmoti tudi marsikaj drugega. Morda se ti zdi, da je v kakšnem trenutku kršena tvoja pravica do šolanja, morda te prizadene način, na katerega so obravnavani tujci, LGBT+ osebe ali ženske, morda pa preprosto ugotavljaš, da je naš družbeno-ekonomski sistem včasih neprijazen in nepošten.

Kako bi opozoril/a na nujnost sprememb? Katera sredstva so nam v demokratičnih družbah na voljo, ko skušamo okolico obvestiti o krivicah po svetu? Kakšno vlogo imajo lahko pri tem družbena omrežja? Se ti zdijo stavke in protesti pravi načini izražanja nestrinjanja z delovanjem politike in družbe? Kako meniš, da bi se odzvala tvoja okolica (vrstniki, starši, učitelji), če bi neke vrste šolsko stavko sprožil/a ti?

Svet okrog Greta Greta ima do svoje okolice nekoliko nenavaden odnos, saj je večinoma najraje sama oziroma s svojimi najbližjimi, hkrati pa njena dejanja ves čas kažejo empatijo in skrb za prihodnost vsega planeta. Film Greto prikaže predvsem pri njenih okoljevarstvenih udeleževanjih in njenega siceršnjega vsakdana ne pokaže zares, kljub temu pa lahko dobimo občutek, s kom in koliko se Greta druži in kako je v svoji okolici sprejeta.

Vrstniki

Pomisli, kakšno vlogo v filmu imajo Gretine prijateljice ali prijatelji. Kako si lahko njihovo odsotnost razlagamo, ko skušamo razumeti Gretin odnos z vrstniki in njeno vlogo v družbi? Se morda spomniš kratkega prizora v šolski menzi? Kako je Greta prikazana tam? Ali kdaj vidimo Gretine prijateljice ali prijatelje?

Nenaklonjena javnost

V filmu je kar nekaj prizorov, v katerih slišimo izjave zanikovalcev (škodljivosti) podnebnih sprememb, a jih slika pogosto sploh ne pokaže. Kakšen učinek lahko doseže film, ko določenih likov ne pokaže, čeprav jih slišimo govoriti? Smo tem likom naklonjeni? S kakšnim občutkom te v vsakdanjem življenju navdajajo zvoki in glasovi, ki jih ne moreš povezati z nobeno podobo?

Družina

Kako se počutiš, ko gledaš intimne, zaupne prizore med očetom in hčerko (denimo tistega, v katerem je Greta tesnobna in ne želi jesti, pa jo mora oče v to prisiliti)? Se ti zdi iz etičnega vidika primerno, da režiser vse to snema?

Zakaj misliš, da se je režiser kljub tej dilemi vseeno odločil, da vključi odlomek v film? Kaj z njim pove? Ti je v spominu ostal še kakšen tak prizor?

Kakšno vlogo imata v filmu Gretina mama in sestra? Zakaj meniš, da se ne pojavljata pogosteje? Kako bi opisal/a posnetke Grete v družbi živali? Kaj sporočajo?

Vloga in položaj režiserja

Pomisli, koliko časa je moral režiser ob snemanju preživeti z Greto in njeno družino. Ali je v filmu ali pa v kakšnem specifičnem prizoru režiserjeva prisotnost opazna (pomisli na prizore, ko je Greta sama v hotelski sobi ali pa se pogovarja z drugimi aktivistkami)? Meniš, da je vedenje protagonistov zaradi režiserjeve prisotnosti drugačno, kot bi bilo sicer?

Kje je postavljena kamera, ko je Greta sama v sobi? In kje, ko protestira z množico na mestnih ulicah? Ko se z očetom vozi v avtu? Bi ti spustil/a režiserja v svoje življenje do te mere? Zakaj meniš, da je Greta to sprejela?

Gretina potovanja in virtualni stik s svetom

Ker je Greta vabljen, da svoja okoljevarstvena stališča predstavlja na raznih koncih sveta, pomembno vlogo v njenem življenju igra tudi promet. Promet je že sam po sebi aktualna tema podnebnega aktivizma, ob tem pa lahko v filmih simbolizira tudi razne življenjske prehode. Katera prevozna sredstva opaziš v filmu? S kakšnim občutkom te navdajajo prizori iz vozil? Kako se počutiš ob posnetkih jadranja? Je kamera pri tem statična ali se premika? Kako je zajet zvok?

Sodobnega življenja pa si navsezadnje ne moremo predstavljati niti brez informacijsko-komunikacijske tehnologije. Ta Greti omogoča, da ob potovanjih ostaja v stiku z bližnjimi, pomaga pa ji tudi pri njenem aktivizmu in povezovanju z drugimi aktivisti. Ali opaziš, kdaj je v filmu zajet zaslon

telefona? Kaj doseže režiser, ko v filmski prikaz uvrsti tudi zaslonske slike s telefona in računalnika? Kako je tehnologija pomagala pri širjenju Gretinega sporočila? Gre tudi ob predvajanju Gretinih telefonskih pogovorov za vdiranje filma v njeno intimo?

Dokumentarni film Kako razumeš Gretino izjavo z začetka filma (gl. prvi izsek iz filma; podobno nato izjavi ob neki kasnejši priložnosti), da se ji zdi zadnjih nekaj mesecev njenega življenja kot v nadrealističnem filmu? Kaj meniš, da je v njenem življenju filmskega? In kaj nadrealističnega? Je tudi tvoje življenje kdaj takšno? Kaj si predstavljaš pod pridevnikom »filmski«, kadar s tem opisujemo določene dogodke ali pa situacije iz naših življenj?

Meniš, da je imela Greta ob tej izjavi v mislih dokumentarni film? Kdaj in zakaj je po tvojem mnenju smiselno določeno tematiko upodobiti v dokumentarnem filmu, kdaj pa v igranem? Se ti zdi, da lahko igrani biografski film (morda si si ogledal/a **Bohemian Rhapsody** o legendarnem pevcu skupine Queen Freddieju Mercuryju) ustvari enako jasno podobo določene osebe kot dokumentarni biografski film (npr. film o Greti)? Bi bilo Gretino življenje primerno tudi za druge filmske zvrsti, torej za igrani ali animirani film?

Greta svoje življenje in dogajanje v zadnjih letih v nekem trenutku primerja tudi s sanjami. Kako si razlagaš to izjavo? Lahko potegnemo vzporednice med sanjami in filmom? Kaj jim je skupno?

Imaš ob gledanju občutek, da skuša režiser s filmom Gretin boj podpreti? Meniš, da se režiser z njo strinja? Si lahko predstavljaš dokumentarni film, v katerem bi režiser tezam svojega junaka nasprotoval ali pa bi jih smešil? Se ti zdi, da je Greta v filmu prikazana objektivno? Zakaj tako misliš? Meniš, da je v dokumentarnem filmu sploh možen povsem objektivni prikaz? In če je, do kakšne mere?

Za dokumentarne filme načeloma velja, da so v osnovi tesno vezani na prikaz resničnega življenja. Dokumentaristi sicer manipulirajo in preoblikujejo resničnost podobno kot drugi filmarji, a od njih načeloma vseeno pričakujemo stremenje k zvesti reprezentaciji resničnosti. Kljub temu pa se moramo zavedati, da vsaka režijska, montažerska, lučarska, glasbena ipd. izbira izhaja iz osebne, subjektivne presoje, zato je tudi vsak dokumentarni, »objektivni« prikaz neizogibno le seštevek ustvarjalskih odločitev in s tem zgolj približek prikazu resničnosti. Kaj pa je po tvojem mnenju (ob vseh teh razlikah in ustvarjalčevih izbirah) sploh tisto, kar je vsem dokumentarnim filmom skupno? Po čem torej prepoznamo dokumentarce?

Morda so najbolj tipična značilnost dokumentarnih filmov (studijski) intervjuji s protagonisti, ki na ta način razlagajo in opisujejo določeno tematiko, rdečo nit pa skozi tovrstne filme pogosto vleče še glas (vsevednega) pripovedovalca, ki ga kamera običajno sploh ne pokaže. Se ti zdi film **Greta** v tem smislu klasični dokumentarec?

Poskusi si predstavljati, kako bi bil film videti, če bi režiser uporabil ta klasična sredstva dokumentaristike. Meniš, da bi nizanje studijskih intervjujev lahko uspešno zajelo dve razburljivi leti v Gretinem življenju in mladostniški uporniški duh na splošno?

Bi se ti zdelo ustrezno, če bi Gretino mišljenje in dogajanje okrog nje občasno interpretiral še glas pripovedovalca? Bi film na ta način še deloval tako odprto in demokratično?

Še nekaj bralnih predlogov za tiste, ki vas teorija in praksa dokumentarnega filma zanimata podrobneje:

- Šprah, Andrej: *Prizorišče odpora: sodobni dokumentarni film in zagate postdokumentarne kulture*. Ljubljana: Društvo za širjenje filmske kulture KINO!, 2010.
- Šprah, Andrej: *Neuklonljivost vizije: politični dokumentarni film po drugi svetovni vojni*. Ljubljana: Slovenska kinoteka, 2013.
- Luksuz produkcija – spletni priročnik za dokumentariste *Naj se vidi*. Dostopno na: <http://www.filmska-sola.si>

Dodatne dejavnosti

Greta se je za okoljevarstvo navdušila pri šolskem pouku, ob nadaljnjem branju literature pa si je o tematiki izoblikovala močno, z znanjem podkrepljeno mnenje. Je tudi tebe kateri od šolskih predmetov na podoben način navdušil za določeno tematiko? Se ti zdi, da se pri pouku dovolj in na pravi način pogovarjate o podnebnih spremembah? Se o tem izobražuješ drugje? Kaj razumeš pod pojmom podnebna pravičnost? Se ti zdi Slovenija v okoljevarstvenem boju uspešna (v primerjavi z drugimi državami)? Kaj bi morali početi drugače?

Več o okoljskem aktivizmu v Sloveniji lahko izveš na spletnih mestih:

- [Mladi za podnebno pravičnost](#)
- [Focus – društvo za sonaraven razvoj](#)
- [Greenpeace Slovenija](#)
- [Umanotera](#)
- [Balkan River Defence](#)
- [Brez izgovora](#)

Druge filmske in spremljevalne vsebine na temo boja proti podnebnim spremembam:

- **Bojevnica (Kona fer í stríð)**, Benedikt Erlingsson, 2018). Več o filmu [tukaj](#).
- Lahko si ogledate tudi [posnetek pogovora na strokovnem srečanju z naslovom »Okoljski aktivizem: kako naj se na to odzove šola«](#) in [posnetek pogovora z Gajo Brecelj, direktorico Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj](#), ki je potekal v sklopu Filmskih srečanj ob kavi.
- **Življenje na našem planetu** (A Life on Our Planet, David Attenborough, 2020) Ob filmu lahko pogledate tudi posnetek pogovora (v angleščini) [z Greto Thurnberg in Davidom Attenboroughom o podnebni krizi](#). Prisluhnete lahko [tudi recenziji filma in premisleku o stanju boja za podnebje](#) (v slovenščini) na YouTube portalu Rdeča pesa – kanalu za pogovore o družbeni, ekološki in politični krizi sodobnega kapitalizma.
- **To vse spremeni** (This Changes Everything, Avi Lewis, 2015). Več o filmu [tukaj](#).
- **Neprijetna resnica (An Inconvenient Truth)**, Al Gore, 2006)
- **Before the Flood** (Fisher Stevens, 2017)
- **The 11th Hour** (Leila Connors Petersen in Nadia Connors, 2007)

Več o Kinodvorovih programih za mlada občinstva:

[Kinodvorov šolski program](#)

[Kinotrip, program mladi za mlade](#)

[Kinobalon, program za otroke in mlade](#)

[Kinoigrišče](#)